

Nr 8.

Ankom till Riksdagens kansli den 23 mars 1911 kl. 4 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 8, angående väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående statsbidrag till kommunernas utgifter för fattigvården m. m.

I en inom Andra kammaren väckt motion (nr 85), hvilken hänvisats till förberedande behandling af dess femte tillfälliga utskott, har grefve Raoul Hamilton med instämmande af 9 andra af kammarens ledamöter hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, ej mindre i hvilken utsträckning staten bör bidraga till bestridande af kommunernas utgifter för fattigvården, än äfven huruvida staten må kunna i väsentligt högre grad än nu är fallet bidraga till kostnaderna för folkskoleundervisningen, äfvensom rörande möjligheten att medelst höjning af inkomst- och förmögenhetsskatten anskaffa medel till ifrågakvarande utgifters bestridande, samt därefter till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill berörda utredningar gifva anledning.

I motiveringen till denna jämte en annan motion (nr 84) om högre statsbidrag till aflöning af lärare vid folkskolor och småskolor har motionären anfört följande:

Motionen.

Den kraftigaste delen af landsbygdens befolknings emigration till Amerika och inflyttning till stadssamhällena samt därigenom landsbygdens tillbakagång äro förhållanden, ägnade att ingifva bekymmer hos hvarje fosterlandsvän.

Ser man exempelvis på befolkningsförhållandena år 1900 i Stockholm och Östersund, tillhörde enligt upprättad statistik af nämnda två städers befolkning respektive 60,1 och 60,4 procent de närandes klass (d. v. s. personer i en ålder af 15—50 år). Af återstående respektive 39,9 och 39,6 procent, hvilka siffror alltså beteckna antalet af de tärandes klass, utgjordes i Stockholm 23,6 procent af barn under 15 år och

16,3 procent af personer öfver 50 år. I Östersund fördelade sig siffran 39,6 procent med 26,8 procent barn under 15 år och 12,8 procent personer öfver 50 år.

En jämförelse i berörda afseende med några landskommuner talar ett tydligt språk. Sålunda tillhörde i Jämjö kommun af Blekinge län allenast 41,6 procent de närandes klass och 58,4 procent de tärandes, hvaraf 36,8 procent barn och 21,6 procent de äldre. I Nittorps kommun af Älfsborgs län voro motsvarande siffror respektive 42,8 och 57,2 procent, hvaraf 32,4 procent barn och 24,8 procent äldre och i ett flertal andra landskommuner understiger procenttalet af de närande 45 procent.

Ser man vidare till nativitetsöfverskottet på landsbygden, uppgick detta enligt den officiella statistiken år 1907 till omkring 40,000 personer, men det oaktadt ökades befolkningen allenast obetydligt. Den ekonomiska bärkraften torde också vara svag hos landsbygdens befolkning. Härom saknas visserligen tillförlitliga uppgifter, men en jämförelse mellan landsbygd och städer i afseende å den till inkomstskatt taxerade inkomsten ger vid handen, att denna, hvad angår landsbygdens befolkning, utgörande tre fjärdedelar af rikets hela invånarantal, icke uppgår till mer än en tredjedel af landets hela inkomst.

Nu anförda förhållanden synas mig bekräfta, att landsbygden är stadd i tillbakagång, och det synes ganska naturligt, att de rörliga skatteobjekten sökt och fortfarande söka sig bort från de aflägsnare belägna, fattiga landskommunerna till stadssamhällen med lägre skatter. Och med dem följer den arbetsdugligaste delen af befolkningen för att erhålla tillfälle till större arbetsförtjänst.

Hvilka äro nu orsakerna till de ofvan angifna, beklagliga förhållandena? Jo, de äro utan tvifvel att hufvudsakligen söka i de ojämnt och på vissa håll mycket hårdt tryckande kommunala skattebördorna. I detta afseende äro synnerligen belysande siffror att hämta ur en af aktuarien I. Flodström verkställd utredning rörande kommunalskatteförhållandena år 1905 (Ek. Tidskrift 1908 sid. 403). Enligt denna utredning utgjorde medeldebiteringen per bevillningskrona för uppskattad inkomst i stadskommunerna kr. 5: 34 och i den stadskommun, där förhållandena voro som svårast, debiterades kr. 7: 91. I Stockholm var motsvarande medeltalssiffra kr. 4: 67.

För landskommunerna åter uppgick medelbeloppet till kr. 7: 33 per bevillningskrona (för jordbruksfastighet utgick dessutom kr. 6: 25 per bevillningskrona för väghållningsbesväret och prästerskapets aflöning). Frånsedt de undantagsförhållanden, hvilka som känt äga rum

inom några kommuner af Kopparbergs län äfvensom i någon af Skånes kommuner, ställa sig förhållandena väsentligt annorlunda i ett mycket stort antal kommuner. Sålunda förekommer 12—15 kronors kommunalskatt d. v. s. omkring 3 gånger så mycket som i Stockholm i åtminstone 175 kommuner och 15—20 kronors dylik skatt i 63 kommuner. Dessutom funnos 8 kommuner med ännu högre belopp, nämligen en i Gottlands län med kr. 25:13 samt några i Älfsborgs län med omkring 30 kronor. Variationerna i kommunalbeskattningen sträcka sig enligt oförmälda utredning från kr. 2:48 till kr. 30:42.

Hvad nu landsbygdens egentliga kommunalskatter angår, torde af dessa omkring 90 procent utgå för folkskolans och fattigvårdens behof.

I fråga om utdebiteringen för folkskoleundervisningen på landet finner man, enligt upprättad statistik, att för år 1909 i ej mindre än 913 af samtliga skoldistrikt, utgörande 2,306, nämnda utdebitering öfverstigit 3 kronor per bevillningskrona. I 388 distrikt utdebiterades öfver 4 kronor, i 169 öfver 5 kronor, i 81 öfver 6 kronor, i 40 öfver 7 kronor, i 18 öfver 8 kronor, i 12 öfver 9 kronor, samt i 5 distrikt öfver 10 kronor, allt per bevillningskrona räknadt.

Hvad beträffar motsvarande utdebitering i rikets städer, öfverstiger denna, enligt förenämnda statistik, 2 kronor i allenast 8 städer, varierar mellan 1 och 2 kronor i 65 städer och understiger 1 krona i 19 städer.

Att de tunga skattebördorna öfva ett menligt inflytande på beskaffenheten af såväl folkskoleundervisning som fattigvård torde icke vara tvifvel underkastadt och det kan icke vara riktigt, att dels det uppväxande släktet inom vissa landskommuner erhåller bristfällig undervisning, dels ock fattigvården därstädes skötes på ett mindre tillfredsställande sätt, därför att de skattskyldiga inom dessa kommuner äga mindre god ekonomisk bärkraft. Det torde för öfrigt i detta sammanhang förtjäna framhållas, hurusom vid jämförelse mellan förhållandena i städerna och på landsbygden faktiskt de större förmögenheterna i städerna betala jämförelsevis mindre till både folkskola och fattigvård än de små förmögenheterna i socknarna.

Med här ofvan antydda missförhållanden för ögonen synes det med fullt skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke utgifterna för ifrågavarande ändamål borde åtminstone till hufvudsaklig del öfverföras från kommunerna, hvilka i förenämnda afseende icke utgöra någon lämplig skatteenhet, till staten; och intet synes mig då riktigare, än att erforderliga ökade utgifter uttagas progressivt genom ökad inkomst- och förmögenhetsskatt.

Hvad speciellt folkskoleundervisningen vidkommer, synes mig ett alldeles särskildt skäl tala för, att staten i väsentlig högre grad än nu är fallet öfvertager kostnaderna för densamma, nämligen den årliga omflyttning, som äger rum kommunerna emellan. Några statistiska siffror i detta afseende stå tyvärr icke till buds. Men af den officiella statistiken inhämtas likväl beträffande Stockholm, hurusom af dess invånare år 1900, utgörande 300,624, allenast 121,932 voro födda inom staden och 172,845 annorstädes inom riket. För landsbygden i dess helhet utgjorde antalet inom respektive län födda samma år 3,591,222 och annorstädes inom riket födda 421,605; för samtliga städer i riket (Stockholm inräknadt) voro motsvarande siffror 711,329 och 376,658.

Jag har redan angifvit mina skäl för det enligt min mening riktiga i att utgifterna för ifrågavarande ändamål i hufvudsak öfverföras på staten. Hvad särskildt angår den dyra fattigvården (för samtliga kommuner år 1908 öfver 23 millioner kronor), måste det gifvetvis framstå såsom ett önskemål, att det nuvarande fattigvårdsväsendet omorganiseras och ersättes af ålderdomsförsäkring, byggd på moderna grunder. Verkningarna af en dylik förändring skulle likväl antagligen icke komma att göra sig gällande förrän i en ganska långt aflägsen framtid. Under tiden synes mig staten böra träda emellan medelst lämpligen afvägda bidrag. Men såväl härför som i afseende å möjligheten att medelst en förhöjd inkomst- och förmögenhetsskatt bestrida de ökade utgifterna kräfvdes en vidtomfattande och noggrann utredning, hvilken icke längre bör undanskjutas.

Beträffande frågan om statens öfvertagande af kostnaderna för folkskoleundervisningen synes mig en lämplig provisorisk åtgärd vara att redan nu höja statsbidraget till lärare vid folkskolor och småskolor. Ifrågavarande statsbidrag utgår för närvarande enligt grunder, bestämde af 1906 års Riksdag, och utgör omkring 67 procent af fastställda minimilöner och ålderstillägg. En höjning till 90 procent af nämnda minimilöner synes mig i detta afseende vara befogad; hvarförutom jag anser staten böra öfvertaga hela kostnaden för ålderstilläggen. Det i riksstaten för ifrågavarande ändamål uppförda förslagsanslaget skulle vid sådant förhållande höjas från det i statsverkspropositionen föreslagna beloppet 10,650,000 kronor med 2,600,000 kronor till 13,250,000 kronor.

I särskild motion har jag hemställt om utredning, i hvilken utsträckning staten bör bidraga till bestridande af kommunernas utgifter för fattigvården, samt huruvida staten må kunna i väsentligt högre grad än nu är fallet bidraga till kostnaderna för folkskoleundervisningen

äfvensom rörande möjligheten att medelst höjning af inkomst- och förmögenhetsskatten anskaffa medel till ifrågavarande utgifters bestridande.

Af ofvanstående motivering framgår tydligtvis, att motionären med sin hemställan afsett att åstadkomma en utjämning af kommunernas skattebördor. Denna fråga har flera gånger och i olika former varit föremål för Riksdagens pröfning. Än har det gällt den ena än den andra af dessa bördor, än åter alla på en gång. I en motion vid 1904 års riksdag hemställdes sålunda, att en utredning skulle företagas om »huru utgifterna till allmänna fattigvården i riket lämpligen kunna mellan kommunerna utjämnas». Vederbörande utskott i Andra kammaren ägnade frågan mycken uppmärksamhet och påvisade genom tabeller, hämtade ur den officiella statistiken, huru ytterst ojämnt fördelad fattigvårdsbördan är i olika landsdelar. Utskottet påvisade ock, att trycket af den kommunala skattebördan varit stadd i nästan oafbruten ökning. En jämnare fördelning af skattebördan, erinrade utskottet, skulle ju visserligen kunna ske inom kommunerna, men torde icke vara tillfyllest för att förhindra, att olika kommuner drabbas mycket olika af fattigvårdsbördan. Mot tanken på att staten skulle öfvertaga all fattigvård ställde sig utskottet afvisande, likaså mot den s. k. kommunalskattekommitténs förslag om subvention åt kommunerna i förhållande till deras folkmängd, hvarigenom icke skulle upphävas den ojämnhet i skattebördan, som råder mellan olika kommuner. Däremot ansåg utskottet, att lösningen borde ske därigenom att staten öfvertog alla i kommunernas fattigvårdskostnader för närvarande ingående utgifter för sinnessjuka, sinnesslöa och på annat sätt abnorma fattiga.

»Ett annat sätt för lösningen», yttrar utskottet vidare, »vore om staten trädde hjälpande emellan i de fall, där den kommunala utdebiteringen är särskildt hög, exempelvis 50 öre pr fyrk eller 5 kronor pr bevillningskrona, och i densamma ingår fattigvårdskostnad till afsevärdt belopp, t. ex. mer än 10 öre pr fyrk eller 1 krona pr bevillningskrona. I den kostnad för fattigvård, som öfverskrede detta belopp, skulle då staten kunna deltaga med viss kvotdel».

Med hänsyn till frågans stora betydelse hemställde utskottet om utredning genom Kungl. Maj:ts försorg af frågan, huru kommunernas fattigvårdskostnader lämpligen måtte utjämnas.

Detta förslag biträdde af Andra kammaren, men afslogs af den Första. Orsaken till den senare kammarens afslag torde få sökas däri, att dess utskott ej kunde biträda den motivering, som förebragts af medkammarens utskott. Första kammarens utskott opponerade sig nämligen mot att fattigvården till sin natur kunde anses vara en staten tillhörande uppgift, och ansåg därför, att kommunernas utgiftsbörda icke borde lättas genom en öfverflyttning på staten af vissa kommunala funktioner. Endast i de fall, då kommunen fått vidkännas kostnad för fattigvård, hvilken bort tillkomma annan kommun, borde staten söka utjämna fattigvårdsbördan. Förslaget att staten skulle bidraga till utgifter för sinnessjuka, sinnesslöa och på annat sätt abnorma fattiga motsatte sig utskottet dels af ofvannämnda principiella skäl, dels äfven därför att förslagets antagande ej skulle åstadkomma den önskade utjämningen. Äfven mot det ofvan anförda förslaget om statshjälp i de fall, där den kommunala utdebiteringen är särskildt hög, ställde sig utskottet afvisande. Men i anslutning till tanken om utjämning medels direkta bidrag ansåg utskottet, att det kunde ifrågasättas att inom hvarje landstingsområde den eller de kommuner, som under ett år varit i jämförelse med öfriga kommuner inom samma område synnerligen hårdt betungade af fattigvårdskostnad, finge hos landstinget begära bidrag till densamma.

Utskottets förslag om utredning af frågan blef emellertid afslaget af Första kammaren efter en kort debatt. Därunder yttrade sig en talare till förmån för tanken på statshjälp åt vissa af fattigvård i hög grad betungade kommuner — »ty det synes mig», sade han, »ej mera orimligt, att staten skall understödja kommunerna i fråga om fattigvården än beträffande undervisningen; och formen därför blir sedan en lämplighetsfråga.» Däremot opponerade sig samme talare mot förslaget om bidrag från landstingen, då dessa icke vore lämpliga för ifrågavarande uppdrag och inga bestämmelser föreslagits om medlems fördelning. Men då den förevarande frågan lämpligen borde behandlas i sammanhang med en kommunalskattereform, yrkade talaren afslag å skrivelseförslaget. Bifall därtill yrkades däremot af en annan talare, som visserligen motsatte sig statssubvention, då därigenom en förslappning i den kommunala förvaltningen skulle inträda, men däremot lifligt förordade en annan fördelning af brännvinsmedlen, hvarigenom landsbygds-kommunerna skulle erhålla en bättre ställning. För afslag talade slutligen en tredje talare, som ansåg, att Riksdagen borde, innan den skriver till Kungl. Maj:t i ämnet, angifva på hvilken väg de förändrade anordningarna skulle åvägbringas. Försvaret för utskottets utlåtande fördes af dess ordförande, som förklarade sig icke skola sörja, om för-

slaget afslogs, men ansåg sig skyldig yrka bifall till detsamma. Här-
efter afslogs utskottets förslag utan votering.

Då frågan sålunda vid 1904 års riksdag förfallit, kommo motionä-
rerna åter med sin motion vid 1905 års riksdag. Denna gång blef
emellertid motionen afstyrkt äfven af Andra kammarens utskott, och
skälet därtill var, att vid årets riksdag trenne olika beslut fattats, hvilka
ansågos vara ägnade att i viss mån utjämna fattigvårdsbördan. Det
ena beslutet afsåg att ändra fördelningen af bränvinsförsäljningsmedlen,
hvarigenom de kommunala bördorna å landsbygden förväntades bli
mindre än förut. Det andra beslutet gällde förbättringar i den enskilda
och kommunala sinnessjukvården, hvarvid ifrågasattes, att statens eller
landstingens förpliktelser i afseende på sinnessjukvården borde vidgas
med skyldigheten att i vissa, särskildt ömmande fall träda ekonomiskt
emellan för att skaffa de enskildt vårdade sinnessjuka en så god sjuk-
vård som möjligt. Slutligen afsåg det tredje beslutet bland annat, att
fattigvårdssamhälle skulle berättigas till godtgörelse af staten för kost-
nader i anledning af fattigvård åt sinnesslöa, fallandesjuka och med
dylika jämförliga personer. Med anledning af dessa beslut ansåg ut-
skottet, att det för tillfället icke vore lämpligt att ytterligare aflåta en
skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t, utan hemställde om afslag å motio-
nen, hvilket ock blef kammarens beslut.

Vid 1907 års riksdag väcktes tre motioner i omnämndt syfte, näm-
ligen två i Första kammaren, den ena af nuvarande motionären grefve
Hamilton och den andra af grefve H. Wachtmeister, samt en i Andra
kammaren af herr Matsson. Grefve Hamilton och herr Matsson hem-
ställde om skrifvelse till Konungen angående utredning, huruvida och
på hvad sätt staten borde utöfver hvad redan nu ägde rum bidraga
till en jämnare fördelning af kommunernas skattebördor, samt grefve
Wachtmeister likaledes om skrifvelse med begäran om ökad statsbidrag
till hårdt betungade skoldistrikt.

Grefve Hamiltons motion blef efter afstyrkande af Första kamma-
rens tillfälliga utskott nr 1 af nämnda kammare afslagen. Med anled-
ning af herr Matssons motion hemställde Andra kammarens tillfälliga
utskott nr 1, till hvilket motionen hänvisats, att kammaren måtte för
sin del besluta att hos Kungl. Maj:t i skrifvelse anhålla, att Kungl.
Maj:t måtte låta verkställa en såvidt möjligt fullständig, jämförande
utredning angående de olika kommunala skattebördorna jämte därpå
inverkande förhållanden till ledning för eventuella vidare åtgärder i
motionens allmänna syfte.

Denna utskottets hemställan blef af Andra kammaren bifallen. Sedan beslutet delgifvits Första kammaren, blef emellertid motionen af denna kammare afslagen, oaktadt dess tillfälliga utskott nr 1 nu uttalade, att det i hufvudsak gillade de af Andra kammarens utskott anförda skäl till stöd för den ifrågasatta utredningen, och därför hemställde, att Första kammaren måtte biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Hvad angår grefve Wachtmeisters motion, blef denna hänvisad till statsutskottet, som med anledning af densamma anförde: »En utredning i den af motionären angifna riktning skulle enligt utskottets förmenande otvifvelaktigt vara af stor vikt för afhjälpande af de olägenheter, som för närvarande måste anses råda i afseende å ojämn kommunalbeskattning för folkskoleändamål, därvid emellertid jämväl borde ägnas uppmärksamhet åt såväl det sätt, hvarpå skolväsendet i de olika kommunerna är tillgodosedt, särskildt om och i hvilken utsträckning den s. k. halftidsläsningen förekommer, som ock huruvida de utgifter, för hvilkas bestridande kommunernas skatteinkomster i öfrigt äro afsedda, kunna anses vara för dem nödvändiga och stå i rimligt förhållande till deras ekonomiska bärkraft. I det läge frågan kommit genom Riksdagens ofvan omförmälda afslag å den med anledning af herr Matssons motion ifrågasatta statistiska utredning, som skulle omfatta jämväl frågor af nu ifrågavarande art, anser sig utskottet dock icke kunna för närvarande tillstyrka motionen.»

Sedan Riksdagen biträdt statsutskottets afslagsyrkande, kom sålunda ingen af ofvannämnda tre motioner att föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

* * *

1908 kan sägas utgöra ett märkesår i här berörda hänseende. Visserligen blefvo äfven då åtskilliga väckta motioner, i hvilka utjämningsfrågan utgjorde hufvudtanken, af Riksdagen afslagna, men en, som frambars af herr Staaff m. fl. (nr 229), ledde till positivt resultat. Med anledning af denna motion, hvari hemställdes, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t så snart som möjligt låta anställa en allsidig utredning rörande hvilka kommuner, som äga alltför ringa ekonomisk bärkraft i förhållande till dem åliggande skattebördor samt därefter framlägga det förslag, hvartill utredningen gåfve anledning, beslöt Riksdagen att till Kungl. Maj:t aflåta en så lydande skrifvelse (nr 226):

»Då de kommunala skattebördorna inom landets olika kommuner trycka på ett med hänsyn till kommunernas bärkraft mycket olika sätt och inom vissa kommuner kunna vara ganska betungande, har frågan om en utjämning af dessa skattebördor vid flera tillfällen blifvit framställd i syfte att bereda lindring åt de tyngst beskattade. Äfven i en vid innevarande riksdag väckt motion har framställts förslag om föranstaltande af en allsidig utredning, rörande hvilka kommuner, som äga alltför ringa ekonomisk bärkraft i förhållande till dem åliggande skattebördor.

Riksdagen anser en utjämning i viss mån af de kommunala skatterna, då dessa trycka alltför ojämnt, vara önskvärd. De nu tillgängliga statistiska uppgifterna lära dock icke vara tillräckliga för att af desamma erhålla en för denna frågas bedömande tillförlitlig utredning, hvilken dock enligt Riksdagens mening bör begränsas till en undersökning rörande hvilka kommuner, som äga alltför ringa ekonomisk bärkraft i förhållande till sådana skyldigheter, hvilka staten genom sin lagstiftning ålägger dem och således icke äro af uteslutande kommunal natur, utan tillika äro af beskaffenhet att tjäna statsändamål.

Riksdagen får alltså anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t så snart som möjligt låta anställa en allsidig utredning rörande hvilka kommuner, som äga alltför ringa ekonomisk bärkraft i förhållande till dem ålagda skyldigheter för ändamål, de där tillika kunna anses vara statsändamål, samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvar till utredningen gifver anledning».

Enligt hvad utskottet inhämtat blef denna Riksdagens skrifvelse först öfverlämnad till chefen för civildepartementet, som med anledning af densamma och efter statistiska centralbyråns hörande uppdrog åt förste aktuarien d:r J. E. Söderberg att verkställa en allsidig statistisk utredning med afseende å nu rådande kommunala skatteförhållanden. Sedan det väsentligaste af denna utredning blifvit utfördt, bemyndigade Kungl Maj:t den 18 november 1910 chefen för finansdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga personer med uppdrag för dem att inom departementet biträda med utförandet af de arbeten, hvilka för lösningen af kommunalskattefrågan kunde anses erforderliga.

Det förtjänar i detta sammanhang påpekas, att herr finansministern i sitt svar å en af herr Strömberg framställd interpellation vid förlidets års riksdag uttalade såsom sin mening, att Riksdagens i ofvannämnda skrifvelse framställda begäran måste anses bottsna i en önskan om allmän revision af den kommunala skattskyldigheten.

De inom finansdepartementet tillkallade tre sakkunniga (kommunalskattekommittén) ha också fattat såsom sin uppgift att utreda kommunalskattefrågan i hela dess vidd och sedan framlägga förslag om erforderlig skatteutjämning. För närvarande äro de sakkunniga just sysselsatta med handläggning af utgifterna för folkskoleväsendet.

Hvad angår särskildt fattigvården, har »Centralförbundet för socialt arbete» genom sin s. k. fattigvårdskommitté nedlagt ett synnerligen förtjänstfullt arbete för att åstadkomma ett bättre ordnande af denna länge försummade fråga. Vid den af nämnda förbund anordnade första allmänna svenska kongressen för fattigvård och folkförsäkring här i Stockholm den 4—6 oktober 1906 fattades bland flera andra följande resolution, som sedan öfverlämnades till Kungl. Maj:t: »Kongressen anser, att staten kraftigare än hittills bör inskrida till den kommunala fattigvårdstungans utjämning och i sådant hänseende årligen lämna direkt statsbidrag till af fattigvårdsutgifter mera betungade kommuner, t. ex. under den form, att staten ersätter kommunen viss del af de fattigvårdsutgifter, som kommunen utöfver en viss uttaxering per fyrk eller bevilningskrona årligen får vidkännas».

Den 21 juni 1907 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté (fattigvårdslagstiftningskommittén) »att utarbeta förslag till den förändrade lagstiftning dels angående fattigvården och dels angående lösdrifvares behandling, som må finnas erforderlig och lämplig, äfvensom till de ändrade bestämmelser i andra delar af lagstiftningen, som häraf påkallas». Kommittén har, efter hvad till utskottet meddelats, förberedelsevis behandlat detta spörsmål samt därefter gått i författning om infordrande af uppgifter för frågans bedömning. Dessa uppgifter föreligga nu till största delen bearbetade, och utskottet har äfven varit i tillfälle att taga del af desamma. Det af kommittén sålunda samlade materialet utgör en tydlig bekräftelse på det redan förut kända faktum, att fattigvårdstungan är högst ojämnt fördelad inom skilda kommuner, äfvensom att den i allmänhet trycker landskommerna i afsevärdt högre grad än stadssamhällena.

Hvad i öfrigt angår arbetet inom sistnämnda kommitté, är utskottet i tillfälle att meddela, att kommittén, som någon tid sysslat med en annan del af sitt uppdrag och nyligen afgifvit betänkande däri, nu åter påbörjat arbetet med revision af fattigvårdslagstiftningen. Där-

vid kommer naturligen också utjämningsspörsmålet, i hvad det rör fattigvården, att upptagas till förnyad behandling.

Utskottet anser sig böra erinra om, att Andra kammaren för sin del vid innevarande riksdag fattat beslut i öfverensstämmelse med grefve Hamiltons i motion nr 84 gjorda hemställan, att staten må bidraga till aflöning åt lärare vid folkskolor och småskolor med nittio procent i stället för nu sextiosex och två tredjedels procent af fastställda minimalöner samt bestrida utgifterna för ålderstillägg. Beträffande åter fattigvården tillåter sig utskottet i likhet med motionären uttala såsom sin fasta öfvertygelse, att ålderdomspensioneringen, en gång genomförd, skall visa sig vara det kraftigaste medlet att åstadkomma den länge åtrådda skatteutjämnigen på detta område. Man är dock icke berättigad att tro, att nämnda pensionering skall göra alla utgifter för fattigvården öfverflödiga. Emellertid torde utjämningsspörsmålet invecklade beskaffenhet göra det hart när omöjligt att för närvarande med bestämdhet säga, hvilken af de anvisade vägarne som säkrast leder till målet eller om tilläfventyrs någon ny väg bör beträdas. Ett klart bedömande af den högst viktiga skatteutjämningsfrågan i hela dess omfång kan tydligen ej ske, förrän de nu pågående allsidiga utredningarna inom samtliga de områden, som af frågan beröras, blifvit slutförda. Huru sedan de ökade utgifter för statsverket, som möjligen bli en följd af kommunalskatternas utjämnig, skola uppbringas, är tydligtvis en angelägenhet som står i samband med utjämningsspörsmålets lösning. Att redan nu vilja angifva sättet därför skulle enligt utskottets åsikt vara förhastadt.

Då utgifterna för fattigvård och folkskoleundervisning utgöra synnerligen hårdt tyngande bördor för en stor del landskommuner, och då en ändring i rådande missförhållanden snarast möjligt bör åvägabringas, därest dessa kommuner icke skola i allt högre grad affolkas, har utskottet varit något tveksamt, huruvida det skulle förorda en skrifvelse till Kungl. Maj:t i motionens syfte. Men sedan utskottet, enligt hvad ofvan anförts, förvissat sig om, att utredning rörande just de spörsmål, som i motionen beröras, med all flit pågår, och att förslag om utjämnig icke blott af bördorna för fattigvård och skola utan af kommunalskatterna i sin helhet inom en icke alltför aflägsen framtid äro att förvänta, har det syntts utskottet öfverflödigt, att Riksdagen aflåter ny

skrifvelse till Kungl. Maj:t i detta ärende. Om utskottet alltså anser motionens syfte synnerligen behjärtansvärdt, får dock utskottet af anförda skäl och med hänsyn till frågans läge hemställa,

att grefve Hamiltons förevarande motion icke måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 mars 1911.

På utskottets vägnar:

ULRIK LEANDER.